

Jordbruksutskottets yttrande

1981/82:4 y

om vissa motioner rörande torvbrytning

Till näringsutskottet

Genom beslut den 22 april 1982 har näringsutskottet berett jordbruksutskottet tillfälle att avge yttrande över motionerna 1981/82:1460 och 1981/82:2250 rörande torvbrytning.

I motion 1980/81:1460 av Stig Alftin m. fl. (s) yrkas att riksdagen begär att regeringen snarast framlägger ett förslag om inventering av våtmarkerna och en plan för torvutvinning i Sverige.

I motionen hänvisas till det stora intresse som nu finns för torvbrytning och till den risk för låsningar av den framtida användningen av torvmossarna som föreligger om ifrågavarande naturresurser inte utnyttjas på ett mera planmässigt sätt än som nu är fallet.

I motion 1981/82:2250 av Jan Fransson och Nils-Olof Grönhagen (båda s) — vilken är en följdmotion till proposition 1981/82:99 om mineralpolitik — yrkas

1. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om koncessionsplikt vid torvbrytning,

2. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om obligatorisk samrådspikt enligt naturvårdslagen vid torvbrytning för husbehov.

I motionen vänder man sig mot ett förslag av regeringen att medge fastighetsägaren frihet från att söka koncession för utvinning av torv om ej annan har beviljats koncession. Motionärerna anser dock att befrielse från koncessionsplikt bör kunna meddelas av länsstyrelsen för sådana områden där kommunernas översiktliga planering eller bedömningar på länsnivå inte visat på motstående intressen som uppenbarligen kan skadas vid en torvutvinning även av begränsad omfattning. Sådan befrielse från koncessionsplikt bör dock endast kunna meddelas för områden mindre än 25 ha.

Motionärerna anser vidare att nuvarande regler i 20 § naturvårdslagen inte ger tillräcklig möjlighet till att avstyra torvbrytning på de värdefullaste våtmarkerna. Motionärerna föreslår därför att en obligatorisk samrådspikt införs i naturvårdslagens regler.

Utskottet får med anledning härav anföra följande.

Våtmarksinventering samt plan för torvutvinning. Statens naturvårdsverk genomför f. n. en våtmarksinventering med den inriktning som åsyftas i motion 1460. Arbetet igångsattes sedan riksdagen på förslag av jordbruksutskottet — delvis med bifall till en socialdemokratisk partimotion —

1 Riksdagen 1981/82. 16 saml. Nr 4 y

förordat en våtmarksinventering genom naturvårdsverkets försorg (se närmare härom i JoU 1976/77:36). Projektet har hittills bl. a. resulterat i en översiktlig inventering, som redovisades år 1979 (SNV PM 1181—1184). År 1980 uppdrog regeringen åt verket att genomföra en fortsatt våtmarksinventering. Syftet med den är att kartlägga och precisera naturvårdens intressen, i första hand inom de områden där anspråken på att utnyttja våtmarkerna för skogs- eller energiproduktion är störst. Naturvårdsverket har bedömt behovet av beslutsunderlag vara särskilt stort i sydvästra Sverige. Inventeringen beräknas bli slutgiltigt genomförd i slutet av detta år. Syftet med motion 1460 torde sålunda i förevarande del få anses tillgodosett.

När det gäller det i motion 1460 framförda önskemålet om en plan för torvutvinning i Sverige vill utskottet erinra om den parlamentariska kommitté som på bl. a. näringsutskottets tillskyndan förra året tillsattes av regeringen för att analysera vilka åtgärder som snarast kan vidtas för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. Bland kommitténs uppgifter ingår att belysa hur man långsiktigt kan underlätta införandet av alternativ energi och utnyttja nationella energiresurser såsom de svenska torv- och skiffertillgångarna. Bl. a. skall kommittén bedöma i vilken omfattning torv långsiktigt kan komma att utnyttjas som energiråvara. Det kan, som näringsutskottet förra året anförde med anledning av ett motsvarande motionsyrkande (NU 1980/81:60, s. 64), förutsättas att frågor av det slag som motionärerna i nu berört avseende tar upp kommer att behandlas av nyssnämnda parlamentariska kommitté. Något särskilt uttalande av riksdagen i ämnet synes inte erforderligt.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet från sina utgångspunkter motion 1460 inte påfordra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Enklare regler för torvutvinning för energiändamål. Utskottet vill erinra om att utskottet förra året i sitt yttrande till näringsutskottet om riktlinjer för energipolitiken (JoU 1980/81:4 y) betonade att torv utgör en väsentlig nationell tillgång när det gäller att finna alternativ till olja som bränsle. Utskottet framhöll också vikten av att man förenklade administrationen kring nyttjandet av torvtäkter. Vidare uttalade utskottet sig för att i första hand de mindre torvtäkterna borde undantas från koncessionsplikt enligt minerallagen och endast bedömas med hänsyn till naturvårdslagens bestämmelser.

Det i proposition 99 framlagda förslaget om utvidgad rätt för fastighetsägaren att utan koncession fritt få bearbeta torvfyndigheter står väl i samklang med utskottets förra året uttalade synpunkter och föranleder därför ingen erinran från utskottets sida.

Borttagandet av koncessionstvånget för att vinna den önskade administrativa förenklingen innebär att den övergripande avvägning mellan olika intressen med möjlighet att utforma villkor med hänsyn härtill som ligger i koncessionsprövningen faller bort i ett stort antal fall. Som anförs i

propositionen finns det emellertid torvmarker där motstående intressen av speciella slag gör en koncessionsprövning särskilt angelägen. Särskilt gäller detta vissa för renskötseln viktiga myrmarker men också bearbetning av andra torvmarker som det kan vara angeläget att pröva med hänsyn till något särskilt motstående intresse. Utskottet finner med anledning härav motiverat att systemet med koncessionsfrihet för fastighetsägaren kompletteras med en regel som ger länsstyrelsen möjlighet att i förekommande fall, när särskilda skäl föreligger, besluta att koncession skall krävas för bearbetning av den aktuella fyndigheten.

Med det anförda får utskottet med tillstyrkan av regeringens förslag i aktuell del avstyrka motion 2250 yrkande 1. Inte heller finner utskottet skäl tillstyrka yrkande 2 i sagda motion om införande av obligatorisk samrådsplikt enligt naturvårdslagen när det gäller husbehovstäkt av torv. Sådan husbehovstäkt kan nu regleras med stöd av 20 § naturvårdslagen. För att kunna avgöra om sådan reglering är nödvändig eller kan avvaras anser naturvårdsverket att det behövs förbättrade kunskaper om de miljökonsekvenser torvtäkt kan medföra. Sådan forskning bör enligt verkets mening ingå bland de projekt som samhället stöder på energiproduktionsområdet (se prop. 99, s. 164).

Svenska naturskyddsföreningen och Svenska samernas riksförbund uttrycker i en gemensam skrivelse till närings- och jordbruksutskotten sin oro för att utvecklingen när det gäller torvutnyttjandet kommer att leda till negativa konsekvenser för bl. a. naturvården och rennäringen. Utskottet vill med anledning härav från sina utgångspunkter instämma i organisationernas uttalande om att en etablering av torvbrytningsprojekt i snabbare takt än vad som motiveras av energisituationen inte kan anses önskvärd från samhällets sida. Utskottet vill också för sin del understryka uttalandena i samband med förra årets riksdagsbehandling av energipolitiken att man bör kunna räkna med att torvbrytningen skall kunna ske utan att de från naturvårdssynpunkt mest skyddsvärda områdena kommer att beröras. Vidare måste, som även framhölls, beaktas i vad mån torvbrytningen kommer att innebära ett intrång i samernas rätt till renskötsel.

Stockholm den 11 maj 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m)*, Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Åke Wictorsson (s), Filip Johansson (c)*, Gunnar Olsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Martin Segerstedt (s), Esse Petersson (fp), Lennart Brunander (c), Wivi-Anne Radesjö (s)* och Margareta Winberg (s).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

Avvikande mening

Grethe Lundblad, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Martin Segerstedt, Wivi-Anne Radesjö och Margareta Winberg (alla s) anför:

I proposition 99 framlagt förslag om utvidgad rätt för fastighetsägaren till torvtäkt utan koncession berör en avsevärd del av landets torvfyndigheter. Med föreslagna ändringar i minerallagen kommer som anförts i motion 2250 samhällets inflytande och möjligheter att styra torvproduktionen att gå förlorade. Detta kan vi inte acceptera. Vi anser i likhet med motionärerna att nuvarande koncessionsplikt i princip bör bibehållas för all torvtäkt för energiändamål. Befrielse från koncessionsplikt bör dock kunna meddelas av länsstyrelsen för sådana områden där kommunernas översiktliga planering eller bedömningar på länsnivå inte visat på motstående intressen som uppenbarligen kan skadas vid en torvutvinning även av begränsad omfattning. Sådan befrielse från koncessionsplikt bör endast kunna meddelas för områden mindre än 25 ha.

I överensstämmelse med vad nu anförts anser vi att jordbruksutskottet i sitt yttrande till näringsutskottet borde ha avstyrkt regeringsförslaget på förevarande punkt och i stället förordat en lagändring i enlighet med motion 2250 yrkande 1. Likaså borde utskottet enligt vår mening ha ställt sig bakom yrkande 2 i samma motion om obligatorisk samrådspplikt i fråga om husbehovstäkt av torv. Som anförts i motionen ger nuvarande bestämmelser om samråd enligt 20 § naturvårdslagen inte tillräckliga möjligheter att avstyra torvbrytning på de värdefullaste våtmarkerna.